

Lukács Olga:

Dr. Fazakas Sándor egyetemi professzor laudációja a díszdoktori cím átadása alkalmából

Ha figyelembe vesszük, hogy a Babeş-Bolyai Tudományegyetem által felállított normák alapján kik kaphatnak DHC címet, bizony a teológia területén nagytóval kellene keresnünk a jelöltet.

Teológiából Nobel-díj vagy újabb felfedezés, találmány?

Felfedezni, hogy az Istenbe vetett hit mitől lesz teljesebb, vagy olyan tézis, esetleg újabb hitvallási tétel megfogalmazása, „feltalálása”, amely ebben a több száz egységre darabolt keresztyén-ségben mindenki számára elfogadott?

Fazakas Sándor professzornak mind ennek ellenére olyan érdemei vannak, amelyek ma méltóvá tették erre az ünnepségre.

Ki ő?

Magyarországi teológiai professzor, tehát külföldi és mégis belföldi, hisz erdélyi, aki Marosvásárhelyen született 1965-ben, ott is érettségizett, majd folytatta édesapja hivatását és 1984-ben a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetbe nyert felvételt. A katonaságot követően 1985-ben elkezdte tanulmányait, s egy évet a nagyszebeni német nyelvű Szász-evangélikus Fakultásán folytatta. Családjával együtt viszontagságos körülmények között áttelepedett Magyarországra és a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen fejezte be tanulmányait 1991-ben. Megnősült, felesége Bartha Zsuzsanna, aki szintén lelkész és három fiúgyermekük van.

A Romániában átélt kommunista évek és az itt megtapasztalt egyházi sors meghatározták a további teológiai érdeklődését és hitvallását. Debreceni tanulmányait követően a Münsteri Egyetem Teológiai Fakultásán (Ev. Theologische Fakultät der Westfälischen Wilhelms-Universität/Németország) rendszeres teológiát, szociáletikát

(H.H. Eßer, W. Neuser, E. Lessing, K-W. Dahm vezetése mellett) és gyakorlati teológiát (gyülekezetépítési gyakorlat M. Herbst mellett) hallgat, majd a későbbiekben újból a Münsteri és a Heidelbergi Egyetemek, az emdeni Johannes a Lasco Könyvtár, illetve az Alexander von Humboldt Alapítvány kutatói ösztöndíjasa.

1992-től református lelkész Milotán, majd 1995-től Hosszúpályiban. Lelkészi ki-nevezésével párhuzamosan 1995-től a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola óraadó tanára, 1997 óta pedig a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Szociáletikai Tanszékén tanít tanársegédi, adjunktusi, docensi és professzori minőségben.

2001–2003 között az egyetem rektorhelyettese, 2005–2011 között, két ciklusban pedig az egyetem rektora, jelenleg a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Doktori Iskola vezetője és a Doktori és Habilitációs Tanács elnöke. Több könyvnek és több száz tanulmánynak szerzője, valamint több ISI folyóiratnak a szerkesztőbizottsági tagja, mint pl. a Zeitschrift für Evangelische Ethik (ZEE) szakfolyóiratnak. Számos nemzetközi-teológiai konferenciának a szervezője, több jeles európai teológiának (pl. Münster, Heidelberg, Bécs) és szakmai fórumnak a vendégelőadója, valamint a Fakultásunknak 2004-től társult tanára.

Tagja több magyar és nemzetközi közegyházi, illetve szakmai-tudományos bizottságoknak. Például:

- 2001-től a Gesellschaft für Evangelische Theologie / Németország tagja, 2013-tól az elnökség tagja;
- 2005-től az Európai Protestáns Egyházak Közössége (GEKE/CPCE) Etikai Szakbizottságának tagja,
- 2002–2006 között a Református Egyházak Világszövetsége Európa-területi Bizottságának WARC EAC), közelebbről a Teológiai Bizottságának tagja
- 2002–2006 között a Leuenberg Lehrgespräch, 2006-tól a GEKE / CPCE Délkelet-Európai Munkabizottságának tagja, továbbá a Societas Ethica, a Karl Barth-Gesellschaft stb. tagja. Részt vett több nemzetközi tudományos szakbíráló bizottságban.

Kutatási területéből a következőket emelném ki:

- az egyház és az állam viszonya
- a társadalmi etika területén: a vallások és egyházak kihívásai a közép-európai változások után
- a megbékélés társadalmi etikai vonatkozásai és a történelmi bűnök,
- az európai integráció: az egyház és a teológia főbb funkciói és szerepe az egységes Európában,
- Kálvin János és a református protestantizmus etikája.

Egyik kiemelkedő tevékenysége közé sorolható Barth Károly magyarországi hatástörténetinek kutatása – amelyet a nemzetközi Barth-kutatás is kiemelten számon tart –,

valamint ehhez kapcsolódóan a Debreceni Református Hittudományi Egyetemen a Kelet-Közép-Európai Karl Barth Kutatóintézetének megalapítása.

Írásaiban, előadásaiban olyan témákat tárgyal, amelyek személyes meggyőződései, hitvallásai is, s ezáltal meghatározó hatással van mind a nyolc magyar református teológia hallgatóira, valamint doktoranduszaira, a református lelkészekre. Az egyetem, ahol oktat, jól pozícionált, hisz 1538-tól a Debreceni Hittudományi Egyetem – mint a Kárpát-medence Heidelbergje –, meghatározza az összmagyar reformátusság teológiai orientációját.

Rektorként – elsőként a teológiai egyetemek és karok sorában – elindította az egyetem rendszeres minőségbiztosítási programját, amely a 2009-es akkreditáció során kiemelt elismerésre tett szert. Kijelentését, miszerint „a továbbképzésekre a lelkészeknek is szükségük van, csakúgy, mint az orvosoknak, vagy a jogászoknak”, tett követte: és 2002-ben kezdeményezte a Tiszántúli Református Lelkésztovábbképző Intézet megalapítását, amelynek ma is vezetője, és kidolgozta a lelkésztovábbképzés rendszerét a Magyarországi Református Egyház lelkészei számára. Gyakorlati és alkalmazott teológiai segédanyagként újraindította az „Igazság és Élet” című lelkipásztori szakfolyóiratot, amelynek jelenleg is főszerkesztője.

A gyülekezetek vezetése és menedzselése jelentős szerepet kap az ő programjában. Ennek a témának szenteli a „Vezetés és menedzsmet az egyházban és a diakóniában” c. könyvét. A kiindulópontja Hans-Jürgen Abromeit püspök állítása: „Az egyház minden tevékenységet lelkileg és teológiailag kell megalapozzon. Annak azonban mindig van gazdasági aspektusa is. Ezt figyelmen kívül hagyni inkább elvakultság, semmint teológiai tisztesség”. Fazakas Sándor tovább viszi a gondolatot: Álszent dolog kritizálni a gazdasági rendszert a maga egészében, ha ugyanakkor gyülekezeti és egyházi szinten profitálni szeretnénk belőle. Arra buzdít, hogy a lelkész jó vezető, másokat is inspiráló személy kell legyen ahhoz, hogy a környezetükben dolgozók valóban hatékonyan alkossanak.

Több szociáletikai kérdést a „Kálvin időszerűségén” keresztül fogalmaz meg. Pl. a munkához való viszonyt: Kálvin nem elégszik meg azzal, hogy a hivatás fogalmát kiterjessze a világi munkavégzésre is, hanem keresi minden emberi munka teológiai motivációját. Az isteni és emberi munka egymásnak való megfeleltetése, pontosabban a munka teológiai összefüggésben való szemlélése mind a lustaságot, mind pedig a munka istenítését, vagy az emberi munka kereslet-kínálat szerinti „árucikként” való kezelését eleve kizárja. A munka hivatás jellege éppen abban áll, hogy az embert Isten a munka által a felebarát szolgálatára és a szociális problémák felszámolására hívja. Ezért Kálvin a termelő, a kézműves és a kereskedő munkáján túl a technikai és intellektuális munkavégzésnek is figyelmet szentel.

Fazakas Sándor professzor különböző szociáletikai kérdések vonatkozásában is hallatja szavát, pl. a környezetvédelem kapcsán: „Az egyházak az alkotmányozás folyamatához, ennek során a környezettudatos életszemlélet kialakításához a természettel való kapcsolat spirituálisának megélésével járulhatnak hozzá. A jövő nemzedékek érdekeinek és jogainak képviselője megköveteli nemcsak az élő környezet megőrzését, hanem az épített-kulturális környezet áthagyományozását, valamint az ember lehető

legegészségesebb, manipulálatlan biológiai-genetikai állapotának átörököltetését.” (A természetnek önmagában is van értéke, 2011. február 16.).

Fazakas Sándor teológiájának kvintesszenciája és ezáltal a napjaink protestáns nemzedékének felfogását döntően befolyásolja a megbékélés társadalmi etikai vonatkozásairól és a történelmi bűnökről szóló tanítása. „Az emlékezés konjunktúrájának időszakában élünk, ez az identitás-politika része, felerősítve a média és az „élménytársadalom” igénye által. Ennek vallási dimenziói is megjelennek. A szent helyek, kvázi-liturgikus dimenziók, elkötelezni és irányítani akarnak. Az eltérők tévelygőknek számítanak, akiket a közösség megvetéssel illet. Az egyházaktól nem idegen az emlékezés, a Krisztus halálára és feltámadására emlékeztetés. Ez azonban istentisztelet is, nem pedig megáldása vagy megszentelése a nemzeti ünnepeknek, nem a fennálló állapotok szentesítése. A történelem nyitott. Tehát nem az a baj, ha a történelem többféle olvasatú, hanem az, ha valaki egy olvasatot kizárólagossá akar emelni. Az egyház a múltat is a bűn és kegyelem, az ítélet és a szabadítás összefüggésében szemléli.” (elhangzott a 20. század történelmi eseményeinek jelentősége a Közép- és Délkelet-Európa kulturális régióiban működő egyházak együttélésében című konferencián, Budapest, 2011. március 13.)

A múlt feltárása és megismerése, majd megítélése a református egyházban nem merülhet ki néhány szenzációs eset leleplezésével, listák állításával, féligazságok megszellőztetésével, sejtetéssel, hiszen itt emberi sorsokról és emberi méltóságról van szó, tanítja Fazakas Sándor. Természetesen ennek ellenkezője sem járható út: nem mondhatjuk azt, hogy ez a kérdés ma már senkit nem érdekel. Ez egyszerűen azok arcucsapását jelentené, akik ténylegesen áldozatai voltak a rendszernek.

A megbékélés úgy válik igazán termékenyítővé, ha nem csak a múltunkra és saját magunkra tekintünk, hanem arra, hogyan tudunk egymással megbékélve, közösen szolgálni másokért.

Fazakas Sándor legutóbbi könyvében a „Vétkeztünk... Egyház a történelmi és társadalmi bűnösszefüggések rendszerében” a következő kérdésekre keresi a választ: Vétkezhet-e az egyház mint egyház? Hogyan érinti a tagok bűne, mulasztása vagy felelőtlensége a hívők közösségét, annak intézményes és szervezeti formáját? Milyen összefüggés van az egyház múltban elszenvedett üldöztetései, valamint a totális politikai rendszerek fentartásában vállalt szerepe között?

Napjainkban felértékelődött az etikai tájékozódás iránti igény. Ennek tesz eleget a Reformáció 500 éves évfordulójának is tisztelegve a Fazakas Sándor által kezdeményezett és szerkesztett, nemrég megjelent „A protestáns etika kézikönyve” c. mű. A könyv egyrészt módszertani segítséget nyújt az önálló és felelős erkölcsi véleményformálás kialakításában, valamint betekintést enged az etika, illetve szociáletika főbb területeibe (a kommunikáció, környezet és technika, házasság és család, gazdaság és közélet stb.) etikai dilemmáiba, válasz- és útkeresés, megoldási kísérletekbe.

Fazakas Sándor teológiai gondolkozása az egyházak közötti közeledést segíti elő, abban a formában, hogy a múlt keresztyéni módon történő feltárása a közeledést és a közös jövőt biztosíthatja.

Ezúttal szeretném megköszönni amit eddig is tett a Karunkért és kívánom, hogy a továbbiakban is Isten áldja meg munkásságát, életét, családját, a hosszúpályi gyülekezetét és kollégáit, egyetemét.